

PM

Domstolsavgöranden om utgivningsbevis, GDPR och utlämnande av domar

Konsekvenser för Lexpress som uppgiftskälla i Multifråga

Upprättat: 3 september 2026 · Av: Thomas Wennersten · Status: underlag för diskussion

1. Sammanfattning

Under 2025 och 2026 har rättsläget för söktjänster som tillhandahåller domstolsavgöranden (Lexbase, Mrkoll, Acta Publica, Svensk Faktakontroll, Lexpress m.fl.) förändrats i grunden genom två spår som samverkar:

- **Domstolarnas utlämnande.** Högsta domstolen slog den 25 februari 2025 (Å 3457-24 och Å 3169-24) fast att personuppgifter i brottmålsdomar ska sekretessprövas mot GDPR även när mottagaren har utgivningsbevis. Domar lämnas numera ut med förbehåll som förbjuder mottagaren att tillhandahålla uppgifterna vidare eller göra dem sökbara. Rättsläget precisades den 12 juni 2026 (Å 9385-25).
- **Företagens publicering.** EU-domstolen slog den 9 juli 2026 (C-199/24, Lexbase-målet) fast att ett svenskt utgivningsbevis inte räcker för att undanta en verksamhet från GDPR. Att sälja obearbetade brottmålsdomar är inte journalistik. Tjänsterna omfattas därför av GDPR fullt ut, inklusive artikel 10 om uppgifter om lagöverträdelser, och de registrerade kan klaga till IMY och kräva radering.

Det finns ingen dom som förbjuder utlämnande "efter ett visst datum" i sig. Vad som däremot finns är att domar som domstolarna lämnat ut efter HD:s beslut i februari 2025 är belagda med förbehåll, medan äldre bestånd hämtades utan sådana villkor. Det är troligen detta Lexpress syftar på när de säger att de kan lämna ut domar "från innan". Den argumentationen gäller dock endast sekretesslagstiftningen (OSL). EU-domstolens dom innebär att GDPR gäller för hela databasen oavsett när uppgifterna hämtades, vilket gör att även äldre domar med stor sannolikhet inte får tillhandahållas kommersiellt utan rättslig grund enligt GDPR.

Slutsats för Sambruk: rättsläget är osäkert och rör sig snabbt i restriktiv riktning. Eftersom Multifråga bara är en teknisk plattform, Sambruk inte lagrar något och avtalen tecknas mellan kommun och uppgiftslämnare, ligger personuppgiftsansvaret hos kommunerna och Lexpress. Sambruks roll är sannolikt personuppgiftsbiträde, med ansvar för biträdesavtal och för att plattformen inte behandlar mer än nödvändigt. För kommunerna finns risker på flera plan: dataskydd, förvaltningsrättslig dokumentations- och kommunikationsplikt, uppgifternas kvalitet, rekrytering och anseende (avsnitt 6). Rekommendationen är att informera medlemmarna, verifiera och dokumentera dataflödet, ge kommunerna ett frågeunderlag till Lexpress, ha beredskap att stänga av källan och bevaka rättsutvecklingen.

2. Bakgrund: rättsutvecklingen i korthet

Sedan 2003 har databaser med frivilligt utgivningsbevis enligt yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) i praktiken varit undantagna från dataskyddsreglerna genom 1 kap. 7 § dataskyddslagen. Det har gjort det möjligt att bygga kommersiella söktjänster där vem som helst kan slå upp om en person förekommer i domar. Utvecklingen har prövats i flera steg:

Avgörande	Datum / mål	Innebörd
Kammarrätten i Stockholm	13 mars 2024, mål 6027-23	Undantaget från GDPR för innehavare av frivilligt utgivningsbevis kan inte tillämpas undantagslöst. Åklagarmyndigheten fick vägra lämna ut uppgifter om lagöverträdelse till ett bakgrundskontrollföretag.
Högsta domstolen	25 feb 2025, Å 3457-24 och Å 3169-24	Domstolar ska sekretesspröva personuppgifter i brottmålsdomar enligt 21 kap. 7 § OSL mot GDPR även när mottagaren har utgivningsbevis. Domar lämnas ut med förbehåll: uppgifterna får användas för mottagarens egna journalistiska ändamål (t.ex. nyhetstexter) men inte tillhandahållas vidare eller göras sökbara.
Högsta domstolen	12 juni 2026, Å 9385-25	GDPR är en fristående måttstock vid sekretessprövning enligt 21 kap. 7 § OSL. För uppgifter om lagöverträdelse (art. 10 GDPR) presumeras sekretess och utlämnande sker med förbehåll. För övriga måltyper (tvistemål, förvaltningsmål) är utrymmet att lämna ut större.
EU-domstolen	9 juli 2026, C-199/24 (Lexbase-målet, Legal Newsdesk Sweden)	Sverige får inte generellt undanta verksamhet med utgivningsbevis från GDPR. Journalistundantaget (art. 85) kräver verklig redaktionell bearbetning; att sälja obearbetade brottmålsdomar är inte journalistik. Registrerade måste ha tillgång till GDPR:s rättsmedel (klagomål till IMY, radering m.m.).
Arbetsdomstolen	AD 2026 nr 27	Läsning av ett registerutdrag är behandling enligt GDPR men helt manuell, begränsad hantering kan falla utanför förordningens tillämpningsområde. Utdrag ska inte sparas; dokumentera endast att kontroll gjorts.

3. Vad EU-domstolen faktiskt slog fast (C-199/24)

Målet gällde en person som stämt Lexbase (bolaget Legal Newsdesk Sweden, tidigare Garrapatica) vid Attunda tingsrätt, som begärde förhandsavgörande från EU-domstolen. Domstolen besvarade tre frågor:

- Artikel 85 GDPR ger inte medlemsstaterna rätt att generellt sätta förordningen åt sidan med hänvisning till yttrande- och informationsfrihet.** Undantag måste hålla sig inom GDPR:s ramar och avse journalistiska, akademiska, konstnärliga eller litterära ändamål. Den svenska modellen där utgivningsbevis automatiskt fritar från GDPR underkänns.
- Registrerade måste ha tillgång till GDPR:s rättsmedel.** Det räcker inte att hänvisa till förtalsbrott eller skadestånd enligt svensk rätt. Rätten att klaga till tillsynsmyndigheten (kapitel VIII GDPR) kan inte inskränkas nationellt. Det öppnar för IMY-tillsyn mot söktjänster med utgivningsbevis; IMY har fyra pågående tillsyner som nu analyseras mot domen.
- Journalistiska ändamål tolkas brett men inte obegränsat.** Det krävs redaktionell bearbetning före publicering, faktakontroll och efterlevnad av pressetiska regler. En tjänst som mot betalning tillhandahåller domar utan bearbetning uppfyller normalt inte kraven. Då faller undantaget och GDPR gäller fullt ut.

Domen är ett förhandsavgörande. Attunda tingsrätt ska nu avgöra det enskilda målet, men EU-domstolens tolkning binder alla svenska domstolar och myndigheter. Lagstiftaren har tre pågående utredningar om söktjänsterna, men ingen ny lagstiftning har ännu antagits.

4. Leverantörernas positioner

4.1 Lexpress: "domar från innan ett visst datum"

Lexpress uppger att de fortsatt kan lämna ut domar som meddelats eller hämtats före ett visst datum. Det mest sannolika resonemanget är följande:

- Domar som hämtades från domstolarna före HD:s beslut den 25 februari 2025 lämnades ut utan förbehåll. Något förbud enligt OSL att vidareförmedla dem finns därför inte.
- Domar som hämtats därefter är belagda med förbehåll enligt 10 kap. 4 § OSL: de får bara användas för mottagarens egna journalistiska ändamål och får inte tillhandahållas vidare eller göras sökbara. Att bryta mot ett förbehåll är straffbart (brott mot tystnadsplikt).

Bedömning: resonemanget håller bara på OSL-nivå. EU-domstolens dom handlar inte om när uppgifterna hämtades utan om själva behandlingen. Att lagra och mot betalning tillhandahålla uppgifter om lagöverträdelse om fysiska personer är behandling enligt artikel 10 GDPR, som kräver att den sker under en myndighets kontroll eller med stöd av unionsrätt eller nationell rätt med lämpliga skyddsåtgärder. Utan ett giltigt journalistundantag saknar Lexpress med stor sannolikhet rättslig grund för att tillhandahålla äldre brottmålsdomar på fysiska personer, och de registrerade kan begära radering. Datumgränsen ger alltså ett svagare skydd än den låter.

4.2 Svensk Faktakontroll och Acta Publica: fortsatt delning

Att andra aktörer fortsätter att dela domar innebär inte att det är lagligt, bara att ingen ännu har stoppat dem. Attunda tingsrätt har inte avgjort Lexbase-målet i sak, IMY:s tillsyn pågår och lagstiftaren har inte agerat. Aktörerna kan också ha olika förutsättningar: Acta Publica beskriver sig som en journalistisk aktör med redaktion, vilket kan ge dem bättre möjlighet att åberopa journalistundantaget än en ren söktjänst, medan det för icke-brottmål (tvistemål, förvaltningsmål) enligt HD:s beslut i juni 2026 finns ett större utrymme för utlämnande. Det centrala för Sambruk är dock inte leverantörens risk utan Sambruks egen.

5. Ansvarsfördelning: Sambruk, kommunerna och uppgiftslämnaren

Sambruks tjänst Multifråga tillhandahåller enbart den tekniska plattform genom vilken kommunerna söker information hos olika uppgiftslämnare. Sambruk lagrar inga uppgifter, och avtalen om utlämnande tecknas direkt mellan respektive kommun och uppgiftslämnaren (t.ex. Lexpress). Det ger följande rollfördelning:

- **Kommunen är personuppgiftsansvarig** för sina sökningar och för hur svaren används. Kommunen har som myndighet ett bättre utgångsläge än en privat aktör: 3 kap. 8 § dataskyddslagen tillåter myndigheter att behandla uppgifter om lagöverträdelse (art. 10 GDPR) när det är nödvändigt, och de flesta kommunala ändamål (handläggning av bistånd, tillstånd, tillsyn, vissa anställningar) ligger inom myndighetsutövning eller uppgift av allmänt intresse. Kommunen måste dock kunna visa rättslig grund och nödvändighet per ändamål, informera de registrerade (art. 14) och undvika att spara sökresultat i onödan (jfr AD 2026 nr 27).

- **Uppgiftslämnaren är personuppgiftsansvarig** för sitt tillhandahållande. Det är där EU-domen slår: utan giltigt journalistundantag saknar en söktjänst med stor sannolikhet rättslig grund för att kommersiellt tillhandahålla brottmålsdomar på fysiska personer, oavsett när domarna hämtades. Frågorna om leverantörens rättsliga grund efter C-199/24 är därmed kommunens att ställa i egenskap av avtalspart.
- **Sambruk är sannolikt personuppgiftsbiträde** åt kommunerna. Att förmedla sökfrågor och svar är "behandling" enligt GDPR även utan lagring. Det förutsätter biträdesavtal enligt art. 28 med varje kommun och en dokumenterad beskrivning av dataflödet. "Vi lagrar inget" håller bara om inte heller loggar, felsökningsdata eller cache innehåller personnummer, sökbegrepp eller svar; det bör verifieras tekniskt.

Slutsatsen om rättsläget påverkas inte av rollfördelningen, men Sambruks egen exponering blir en annan än för en kund som själv gör sökningar. Tre risker kvarstår för Sambruk:

- **Tillsyn och anseende.** IMY kan rikta tillsyn även mot ett biträde. Om en källa i Multifråga visar sig sakna rättslig grund är det Sambruks plattform som i medlemmarnas och omvärldens ögon möjliggjorde behandlingen, även om det formella ansvaret ligger hos kommun och uppgiftslämnare.
- **Tjänsterisk.** Om Attunda tingsrätt, IMY eller en våg av raderingsbegäranden tvingar Lexpress att stänga eller tömma brottmålsdelen försvinner en källa som kommuner byggt handläggning på. Sambruk bör ha en plan för det, inklusive alternativ som lagreglerade registerkontroller (från 1 mars 2026) eller direkt begäran hos domstol, som mellan myndigheter kan ske utan förbehållsproblemet.
- **Kommunalrättsligt och LOS.** Så länge Multifråga är ett tekniskt nav inom det kommunala uppdraget och Sambruk inte själv säljer eller tillhandahåller uppgifter påverkas positionen under lagen om offentlig säljverksamhet inte. Det talar för att Sambruk ska undvika att göra egna laglighetsbedömningar av enskilda källor åt kommunerna, och i stället informera och tillhandahålla underlag.

6. Risker för kommunen vid användning av söktjänster

Eftersom avtalet med uppgiftslämnaren (Lexpress, Svensk Faktakontroll, Acta Publica m.fl.) är kommunens eget bär kommunen ensam riskerna nedan. De ligger på flera plan och gäller oavsett om sökningen sker via Multifråga eller direkt i leverantörens tjänst.

6.1 Dataskydd

Kommunen är personuppgiftsansvarig för varje sökning och för hur svaret används. Som myndighet får kommunen behandla uppgifter om lagöverträdelser (3 kap. 8 § dataskyddslagen), men bara när det är nödvändigt för ett tydligt ändamål med rättslig grund. En sökning "för säkerhets skull", eller på personer som inte är part i ett pågående ärende, saknar grund. IMY kan besluta om sanktionsavgift även mot myndigheter (upp till 10 mkr) och den registrerade kan begära skadestånd enligt art. 82 GDPR.

Efter EU-domen tillkommer ett lager: om leverantören saknar rättslig grund för att tillhandahålla uppgifterna blir det svårt för kommunen att hävda att den egna behandlingen uppfyller kravet på laglighet och korrekthet (art. 5.1 a), i vart fall när det är allmänt känt att tjänsten inte omfattas av journalistundantaget. Om domar som leverantören hämtat efter februari 2025 lämnats ut med

förbehåll enligt 10 kap. 4 § OSL är det dessutom straffbart för leverantören att förmedla dem vidare, och kommunen blir mottagare av uppgifter den inte hade fått ha.

6.2 Förvaltningsrätt

Detta är den risk som oftast glöms. Uppgifter som en handläggare hämtar från en söktjänst och som har betydelse för ett ärende ska dokumenteras (27 § förvaltningslagen) och kommuniceras med parten innan beslut fattas (25 §). De blir därmed allmän handling hos kommunen, ska diarieföras och sekretessprövas enligt 21 kap. 7 § OSL vid utlämnande. Tanken att "vi sparar inget" fungerar alltså inte i ärendehandläggning; tvärtom bryter kommunen mot dokumentationsplikten om uppgiften inte sparas. Ett beslut som grundas på en uppgift som inte kommunicerats kan upphävas vid överklagande och föranleda JO-kritik.

6.3 Uppgifternas kvalitet

Söktjänster speglar inte alltid rättsläget. Domar kan vara överklagade, ändrade i högre instans, undanröjda eller så gamla att motsvarande uppgift skulle vara gallrad ur belastningsregistret (gallring sker efter 3–10 år; en söktjänst med utgivningsbevis gallrar inte). Ett avslag på bistånd, tillstånd eller anställning som bygger på en ofullständig eller inaktuell uppgift är ett felaktigt beslut, med skadeståndsrisk enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen och risk för diskrimineringsanspråk vid rekrytering.

6.4 Rekrytering

Att slå upp arbetssökande i söktjänster utan lagstöd är det område där IMY och DO är mest aktiva. Sedan 1 mars 2026 finns lagreglerad registerkontroll för bland annat hemtjänst, arbete med barn och vissa ledande befattningar, och där är registerutdraget den enda rätta vägen. För andra tjänster saknar kommunen i regel rättslig grund att kontrollera brottmålsdomar alls, och AD 2026 nr 27 visar att även hanteringen av ett lagligt utdrag måste vara minimal: läs, bedöm, dokumentera att kontroll gjorts, spara inte utdraget.

6.5 Anseende och tillsyn

Att en kommun köper uppgifter från en aktör som IMY granskar och som EU-domstolen i praktiken underkänt är en risk för kommunens anseende oavsett om den enskilda sökningen var laglig. JO har tidigare kritiserat myndigheter för slentrianmässig informationsinhämtning, och revisorer och medier kan ställa frågan varför kommunen fortsatt använda tjänsten efter 9 juli 2026.

6.6 Vad som minskar riskerna

- Dokumentera ändamål och rättslig grund per verksamhet, och begränsa sökningar till parter i pågående ärenden.
- Kommunicera de uppgifter som används med parten, och diarieför dem som i vilket annat ärende som helst.
- Verifiera avgörande uppgifter direkt hos domstolen (myndighet till myndighet, utan förbehållsproblem) eller via lagreglerat registerutdrag i stället för att lita på söktjänstens version.
- Gör en konsekvensbedömning (DPIA) tillsammans med dataskyddsombudet för de verksamheter som söker uppgifter om lagöverträdelse.

7. Rekommendationer

7.1 För Sambruk

1. **Informera medlemmarna.** Skicka detta PM till de kommuner som använder Lexpress via Multifråga, med tydlig markering av att den rättsliga bedömningen av sökningarna är kommunens och att avtalet med uppgiftslämnaren är deras.
2. **Verifiera och dokumentera dataflödet.** Beskriv exakt vad plattformen gör med sökfrågor och svar, inklusive loggar, cache och felsökning. Rensa personuppgifter ur loggar om de finns där. Säkerställ att biträdesavtal enligt art. 28 finns med varje kommun och att uppgiftslämnare inte behandlar personuppgifter på Sambruks uppdrag.
3. **Ha beredskap att stänga av källan.** Se till att Lexpress (och andra källor med utgivningsbevis) kan stängas av per kommun eller för alla med kort varsel, och att kommunerna vet att möjligheten finns.
4. **Bevaka och ta fram alternativ.** Följ Attunda tingsrätts dom, IMY:s tillsyner och utredningen dir. 2025:83. Undersök om direkt åtkomst till domstolarnas allmänna handlingar eller leverantörer med IMY-tillstånd kan integreras i Multifråga som ersättning.

7.2 Förslag till frågor som kommunerna bör ställa till Lexpress

1. Vilken rättslig grund enligt GDPR anser ni er ha för att tillhandahålla uppgifter om lagöverträdelse efter EU-domstolens dom C-199/24, och har ni en skriftlig rättslig analys ni kan dela?
2. Exakt vilket datum avser er gräns för "domar från innan", vad grundar sig gränsen på, och hur säkerställer ni att inga domar som lämnats ut med förbehåll enligt 10 kap. 4 § OSL finns i tjänsten?
3. Hur hanterar ni begäranden om radering och registerutdrag från registrerade, och hur många sådana har ni fått sedan 9 juli 2026?
4. Har ni någon pågående tillsyn från IMY, eller någon ansökan om tillstånd hos IMY?
5. Vilka garantier lämnar ni avtalsmässigt för att tillhandahållandet är lagligt, och vad händer med avtalet om tjänsten helt eller delvis måste stängas?

7.3 För kommunerna

1. Inventera vilka ändamål och verksamheter som söker i Lexpress, och dokumentera rättslig grund per ändamål (3 kap. 8 § dataskyddslagen, myndighetsutövning eller allmänt intresse).
2. Skilj på sökningar om juridiska personer och om fysiska personer; begränsa sökningar på fysiska personers brottmålsdomar till fall med tydlig rättslig grund, och använd lagreglerad registerkontroll där sådan finns.
3. Spara inte sökresultat; dokumentera att kontroll gjorts och bedömningen, inte själva domarna. Involvera dataskyddsombudet och överväg en konsekvensbedömning (DPIA).

8. Vad händer framåt

- Attunda tingsrätt ska avgöra Lexbase-målet i sak med ledning av EU-domstolens dom.
- IMY analyserar domen och dess betydelse för fyra pågående tillsyner mot söktjänster med utgivningsbevis. Sanktionsavgifter och förelägganden om radering är möjliga utfall.

- Regeringens utredning om bakgrundskontroller (dir. 2025:83) ska ta ett helhetsgrepp, inklusive kontroller under pågående anställning. Redovisning väntas 2027.
- Grundlagsfrågan kvarstår: den svenska modellen med utgivningsbevis kan komma att behöva ändras i YGL och dataskyddslagen för att vara förenlig med EU-rätten.

9. Källor

EU-domstolens dom i Lexbase-målet – Delphi – <https://www.delphi.se/sv/tech-blog/utgivningsbevis-skyddar-inte-fran-gdpr-eu-domstolens-dom-i-lexbase-malet/>

EU-domstolens dom i "Lexbase-målet" – Cederquist – <https://www.cederquist.se/sv/artiklar/eu-domstolens-dom-i-lexbase-malet-cG9zdDoxNjA3Nw==/>

EU-domstolen sätter gränser för hur Sverige kan begränsa GDPR – Lindahl – <https://www.lindahl.se/aktuellt/uppdrag/eu-domstolen-satter-granser-for-hur-sverige-kan-begransa-gdpr/>

Dom från EU-domstolen om söktjänst med utgivningsbevis – IMY – <https://www.imy.se/nyheter/dom-fran-eu-domstolen-om-soktjanst-med-utgivningsbevis/>

EU-domstolen: Att sälja domar strider mot GDPR – SVT – <https://www.svt.se/kultur/nu-kommer-eu-dom-om-lexbase>

HD:s pressmeddelande 25 feb 2025 (Ä 3457-24, Ä 3169-24) – Sveriges Domstolar – <https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/nyheter/2025/02/eus-dataskyddsförordning-kan-fa-betydelse-for-om-det-rader-sekretess-for-personuppgifter-i-brottmalsdomar-aven-pa-det-grundlagsskyddade-området/>

HD-beslut skapar klarhet och stärker integritetsskyddet – IMY – <https://www.imy.se/nyheter/hd-beslut-skapar-klarhet-och-starker-integritetsskyddet>

Nytt avgörande från HD (Ä 9385-25) – Delphi – <https://www.delphi.se/sv/tech-blog/nytt-avgorande-fran-hd-klargor-sekretessprovning-vid-massutlamning-av-domar/>

HD:s beslut om utlämnande – vad betyder de för arbetsgivares bakgrundskontroller? – Setterwalls – <https://setterwalls.se/en/article/supreme-court-decisions-on-the-disclosure-of-public-documents-what-do-they-mean-for-employers-background-checks/>

Möjligheterna till bakgrundskontroller av anställda och arbetssökande – JP Infonet – <https://www.jpinfonet.se/kunskap/nyheter4/2026/mars/mojligheterna-till-bakgrundskontroller-av-anstallda-och-arbetssokande/>

Bakgrundskontroller och GDPR – vad innebär Arbetsdomstolens dom? – Kompetensföretagen – <https://www.kompetensforetagen.se/2026/03/bakgrundskontroller-och-gdpr-vad-innebar-arbetsdomstolens-dom/>

GDPR kan bli tillämplig trots frivilligt utgivningsbevis (KamR 6027-23) – Sveriges Domstolar – <https://www.domstol.se/en/nyheter/2024/03/gdpr-kan-bli-tillamplig-trots-frivilligt-utgivningsbevis/>

Ny praxis från HD – 2Secure – <https://2secure.se/ny-praxis-fran-hd/>

Detta PM är ett internt diskussionsunderlag baserat på offentligt tillgängliga referat av avgörandena och utgör inte juridisk rådgivning. Innan beslut fattas bör bedömningen stämmas av med dataskyddsombud eller jurist.